

Het Weense koffiehuis

Marie Lacrosse bij Boekerij:

De Wijngaard-trilogie:

Storm boven de velden

Door de donkere nacht

Zon over de heuvels

Het Weense koffiehuis-trilogie:

Het Weense koffiehuis

Marie Lacrosse

Het Weense koffiehuis

Wenen, 1888. Sophie probeert haar beste vriendin te waarschuwen als zij verliefd wordt op de getrouwde zoon van keizerin Sisi.

Vertaald uit het Duits door
Hans E. van Riemsdijk en Marijke Gheeraert

ISBN 978-90-492-0494-5

ISBN 978-94-023-2438-9 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Das Kaffeehaus – Bewegte Jahre*

Vertaling: Hans E. van Riemsdijk en Marijke Gheeraert

Omslagontwerp en -beeld: Bürosüd, www.buerosued.de

Zetwerk: Mat-Zet bv, Huizen

© 2020 Marie Lacrosse

© 2024 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Opgedragen aan wijlen mijn schoonmoeder,
die Wenen boven alles liefhad.*

Wenen is een stad die rond enkele koffiehuisen is verrezen...

Bertolt Brecht

De mens komt voort als een bloem en wordt afgesneden.

Grafschrift van barones Mary Vetsera, Job 14:2

Donau

Kaisergrärten
Volkssprater

Prater Straße

Paardenrenbaan

KRIEAU

Unterer Prater

Schüttelstraße

naar Freudenau ➡

Donaukanal

Stadtpark

Olga's huis

Palais Vetsera

Strohgasse

Duitse ambassade

Rennweg

Klooster en nonnenschool
van de Salesianerinnen

Kasteel Belvedere

Landstraße

Personages

*Dit overzicht vermeldt alleen de voornaamste personages.
Historische figuren zijn aangeduid met een asterisk (*).*

Familie van Sophie

Freule Sophie von Werdenfels, genoemd **Phiefi**,
oudere dochter van baron Nikolaus von Werdenfels
Baron Nikolaus von Werdenfels, Sophies vader,
bij een ongeluk om het leven gekomen
Henriette von Freiberg, genoemd **Yetta**, geb. Danzer, voorheen Von
Werdenfels, Sophies hertrouwde moeder
Arthur, ridder von Freiberg, haar tweede echtgenoot en
Sophies stiefvader
Nikolaus, genoemd **Nikki**, Sophies oudere broer
Emilia, genoemd **Milli**, Sophies jongere zus
Stephan Danzer, Henriettes oudere broer, Sophies peetoom,
eigenaar van Kaffeehaus Prinzess
Annerl Danzer, zijn jong overleden vrouw

Familie van Richard

Richard von Löwenstein, genoemd **Richie**, enige zoon van een zijtak
van het adellijke geslacht van graaf von Löwenstein, officier in het
Habsburgse leger en vriend van kroonprins Rudolf
Eduard von Löwenstein, Richards vader
Aglae von Löwenstein, zijn moeder
Graaf Maximilian von Löwenstein, genoemd **Max**, Richards oom en
majoraatsheer van de familie von Löwenstein

Graaf Adalbert von Thurnau,
een neef van Richards vader van moederskant
Freule Amalie von Thurnau, genoemd **Ami**, zijn enige dochter
Eleonore, genoemd **Lori**, Amalies moeder,
overleden bij de geboorte van Amalie

De keizerlijke familie

Keizer Frans Jozef I*, regerend monarch en familiehoofd
van de Habsburgers
Keizerin Elisabeth*, genoemd **Sisi**, zijn vrouw
Kroonprins Rudolf*, hun enige zoon
Kroonprinses Stephanie*, Rudolfs echtgenote
Prinses Elisabeth*, genoemd **Erzsi**, dochter van Rudolf en Stephanie
Prinses Gisela*, oudste dochter van het keizerlijk paar
Prinses Marie Valerie*, jongste dochter van het keizerlijk paar
Aartshertog Franz Salvator*,
Marie Valeries verloofde en toekomstig echtgenoot
Louise van Saksen-Coburg*, zus van kroonprinses Stephanie
Filips van Saksen-Coburg*,
echtgenoot van Louise en jachtvriend van Rudolf
Aartshertog Albrecht*, oom van keizer Frans Jozef en
opperbevelhebber van het leger; oudoom en militaire superieur van
kroonprins Rudolf
Aartshertog Frans Ferdinand* en **Otto***, zonen van Karl Ludwig,
de jongere broer van de keizer
Gravin Marie Louise Larisch*, geb. Wallersee, Sisi's nicht
Graaf Georg Larisch*, Marie Louises echtgenoot
Hertog Max in Beieren*, keizerin Sisi's vader
Hertogin Ludovika*, Sisi's moeder

De familie Vetsera

Freule Marie Alexandrine von Vetsera*, genoemd **Mary**,
de op een na oudste dochter van het gezin en Sophies beste vriendin
Barones Helene von Vetsera*, Mary's moeder

Baron Albin von Vetsera*, Mary's vader
Ladislau*, genoemd **Laszi**, Mary's oudere broer
Johanna*, genoemd **Hanna**, haar oudere zus
Franz Albin*, genoemd **Feri**, haar jongere broer
Alexander*, **Aristides***, **Hector*** en **Heinrich Baltazzi***,
de broers van Mary's moeder

Andere belangrijke personages

Hertog Michaël van Bragança*, uit Portugal verdreven
troonpretendent, aanbidder van Mary Vetsera en
een vriend van kroonprins Rudolf
Mizzi Caspar*, courtesane en minnares van Rudolf
sinds de zomer van 1886
Olga Popova, balletdanseres aan de Hofoper en
minnares van Richard von Löwenstein
Gravin von Wilczek, goede bekende van Sophies moeder
Freule Annelie von Wilczek, haar ongehuwde dochter
Irene von Sterenberg (voorheen **Gerban**), gast in Café Prinzess

Personeel

Ida, jarenlang medewerkster in het Kaffeehaus van Stephan Danzer,
later huishoudster in Palais Werdenfels
Mina, zaalcheffin in Café Prinzess
Hedwig, voormalige zaalcheffin in Café Prinzess
Gruber, eerste huisknecht in huize Werdenfels
Juffrouw Mohr*, gezelschapsdame in huize Vetsera (de naam is
verzonnen, het personage niet)
De oude Christian*, eerste huisknecht van de Vetsera's
Agnes Jahoda*, Mary's kamenier
Joseph Jahoda*, Agnes' vader, portier en (verzonnen in de roman)
koetsier van de Vetsera's
Johann Loschek*, Rudolfs eerste kamerdienaar
Carl Nehammer*, Rudolfs tweede kamerdienaar
Josef Bratfisch*, Rudolfs privékoetsier,
in zijn vrije tijd bekend zanger en fluitist

Andere belangrijke personen die een rol spelen in het verhaal (in volgorde van voorkomen)

- Moritz Szeps***, vriend van Rudolf,
uitgever van het *Neues Wiener Tagblatt*
- Graaf Eduard von Taaffe***, conservatieve minister-president van
Oostenrijk vanaf 1879
- Johanna Wolf***, exclusiefste bordeelhoudster in Wenen
- Keizer Wilhelm I***, Duits keizer tot maart 1888
- Kroonprins en latere keizer Frederik III***,
Duits keizer van maart tot juni 1888
- Otto graaf Bismarck***, Duits rijkskanselier
- Baron Moritz Hirsch***, Joodse bankier en geldschieter van Rudolf
- Gustav graaf Kálnoky***, vanaf 1881 minister van Buitenlandse
Zaken van Oostenrijk-Hongarije
- Kroonprins en latere keizer Wilhelm II***,
vanaf juni 1888 Duits keizer
- Graaf Carl Albert von Bombelles***, opperhofmeester van
kroonprins Rudolf en bekend levensgenieter
- Dokter Hermann Widerhofer***, lijfarts van de kinderen van
het keizerspaar, later van de hele keizerlijke familie
- Graaf Leopold Gondrecourt***, generaal-majoor en
Rudolfs huisleraar in zijn kindertijd
- Graaf Arthur Potocky***, Stephanies minnaar
- Engelbert Pernerstorfer***, lid van het Oostenrijkse Huis van
Afgevaardigden
- Ridder Georg von Schönerer***, leider van de Duits-Nationale
Beweging en later van de Alldeutsche Vereinigung en overtuigd
antisemiet
- Graaf Josef Hoyos***, jachtvriend van Rudolf
- Henri Chambige***, mislukte Franse zelfmoordenaar
- Professor Eduard Suess***, rector van de Weense universiteit en
bekende liberale politicus
- Prins Heinrich Reuss***, in 1889 de Duitse ambassadeur in Wenen.
- Baron Franz von Krauss***,
hoofdcommissaris van de Weense politie
- Tadeusz Ajdukiewicz***, bekende Weense schilder

Dokter Heinrich von Slatin*, secretaris van het kabinet van
de opperhofmaarschalk; verantwoordelijk voor de afwikkeling van
de Mayerling-affaire
Graaf Eduard von Paar*,
adjutant-generaal van keizer Frans Jozef
Gravin Ida Ferenczy*,
Hongaarse hofdame en vertrouweling van Sisi

Proloog

Café Prinzess in Wenen

April 1879

‘O, deze taart is echt geweldig goed gelukt, oom Stephan!’

Van enthousiasme klapt Sophie in haar handen. Haar groene ogen stralen minstens zo helder als de eveneens groene tulband van het marsepein prinsje. Het figuurtje met de rode pofbroek, het wijde gele hemd, zwarte vest en zijn hoge hoofddeksel staat trots op een reusachtige taart van drie etages. Vier miniatuurversies uit gekleurde marsepein gestoken sieren de tien centimeter hoge zijkanten van de drie naar boven kleiner worden verdiepingen. De twee bovenste etages worden ook nog omgeven door een ring van gekonfijte kersen en pistaches.

‘Dat is mijn cadeau ter gelegenheid van het zilveren huwelijksfeest van ons hooggeachte keizerspaar.’ Stephan Danzer streelt zijn achtjarige lievelingsnichtje liefdevol over haar blonde haar dat in twee dikke vlechten tot halverwege haar smalle rug valt.

Sinds de veel te vroege dood van zijn geliefde Annerl, die hun zoontje heeft meegenomen naar de eeuwigheid, leeft Stephan Danzer alleen en schenkt hij al zijn vaderlijke liefde aan de twee dochtertjes van zijn zus Henriette. Vooral de oudere Sophie, wier peetoom hij is en die hem zo vaak als ze kan komt opzoeken, heeft hij in zijn hart gesloten.

Danzer is de eigenaar van Kaffeehaus Prinzess op de hoek van de Dorotheergasse en de Graben, een van de elegantste winkelstraten van Wenen. Het huis in de Dorotheergasse heeft Stephan geërfd van zijn vader, die de tegenwoordig in heel Wenen bekende zaak wel opgezet maar nooit zelf geleid heeft. Stephans familie woonde op de etages boven het etablissement.

Als jongetje al had Stephan zijn buurmeisje Annerl aanbeden, de enige dochter van de eigenaar van het hoekpand zum Graben, een voormalig

Palais. Annerl deelde als kind al zijn passie voor het Kaffeehaus en ze ging er zo vaak naartoe als mocht van haar moeder. Die ging er natuurlijk van uit dat Annerl in het gezelschap was van Henriette, Stephans zes jaar jongere zus die ongeveer even oud als haar dochter was, en dat de meisjes zich ophielden in de woning van de Danzers onder toezicht van Stephans moeder.

Maar moeder Danzer voelde zich door de kinderen gauw gestoord en daarom mochten ze van haar best naar het koffiehuis beneden, graag zelfs. Samen hingen Stephan, Henriette en Annerl dan rond in de keuken of sloegen ze vanuit een hoekje de heren gade die vaak met één enkele Wiener melange of een *Verlängerte* urenlang de kranten spelden.

Toen Annerl twaalf jaar oud was, overleed haar moeder aan een longziekte. Daarna bracht haar vader zijn dochter tot groot verdriet van Stephan onder op een kostschool voor dochters van goeden huize. Wat was hij blij toen Annerl, amper zestien, eindelijk weer naar huis kwam om het huishouden te bestieren voor haar inmiddels ook hulpbehoevende vader.

Stephan kon niet wachten om zijn leertijd als banketbakker bij de bekende konditorei Gerstner in de Kärntnerstraße af te ronden om Annerl eindelijk ten huwelijk te vragen. Dolgelukkig was hij toen ze ja zei en als bruidsschat al het huis aan de Graben inbracht dat haar zieke vader nog bij leven aan zijn dochter had vermaakt.

Enkele jaren later overleed ook de vader van Annerl. Nu konden de twee hun droom verwezenlijken: het Kaffeehaus in de Dorotheergasse uitbreiden met een elegante konditorei met de ingang aan de Graben. Met het doorbreken van een muur staat het konditorei-café in verbinding met de ruimtes van het oorspronkelijke Kaffeehaus.

Het Kaffeehaus onderscheidde zich tot dan toe nauwelijks van de vele andere koffiehuisen in Wenen. Naast de gebruikelijke koffievarianten waren er een paar eenvoudige zoetigheden verkrijgbaar zoals apfelstrudel en buchteln, en verder wat hartige gerechtjes zoals worstjes en broodjes ham.

Tot de uitbreiding waren de bezoekers van Prinzess uitsluitend mannen, en voor het koffiehuisgedeelte is dat zo gebleven. Mede omdat er in het koffiehuis – in tegenstelling tot het konditorei-café – naar hartenlust mag worden gerookt. Natuurlijk liggen er de meest uiteenlopende kranten en tijdschriften en vanzelfsprekend kan iedere bezoeker zo lang in het koffiehuis verblijven als hij wenst. Ook als hij maar één ‘kleiner Schwarzer’ bestelt.

Al snel bleek het café een eigen bakkerij nodig te hebben, waar Stephan zijn talent als banketbakker ten volle kon benutten. De banketbakkerij werd ingericht in het souterrain, dat ruim genoeg is voor al zijn gerei.

Wie Danzer voor het eerst zag, zou hem eerder voor een meester-slager houden dan voor een van de begenadigdste patissiers van Wenen. Met zijn vlezige handen schiep hij van deeg en allerlei suikerwerk ragfijne kunstwerkjes.

Het geluk van Annerl en Stephan zou volkomen zijn geweest als een diepdoorvoelde kinderwens eindelijk in vervulling was gegaan. Maar pas na negen jaar huwelijk werd Annerl voor het eerst zwanger.

Dat ze in verwachting was belette haar trouwens niet om zich met haar kenmerkende passie toe te leggen op de peperdure herinrichting van het café. Die moest ervoor zorgen dat de zaak eens en voor altijd een vaste waarde onder de belangrijkste konditoreien van Wenen. Tenslotte lag het etablissement Christoph Demel's Söhne – afgekort tot 'Demel' – op maar een paar minuten wandelen verwijderd op de Michaelerplatz tegenover de Hofburg, het keizerlijk paleizencomplex. Demel voerde bovendien al een tijdje de officiële titel van hofleverancier – iets waarvan de Danzers toen alleen maar konden dromen.

'Ja, vind je het geslaagd?' Ten overvloede verzekert Danzer zich nogmaals van de bewondering van zijn nichtje.

'Absoluut! De mokkaprinsjestaart is prachtig! Alleen...' Sophie smeedt het ijzer wanneer het heet is. 'Wanneer mag ik eens een stukje proeven?' Trouwhartig slaat ze haar blik op naar de massieve gestalte van haar oom.

Het idee van de mokkaprinsjestaart, de onbetwiste specialiteit van Café Prinzess, dankt Danzer eveneens aan wijlen zijn echtgenote. Zelfs toen haar zwangerschap zo problematisch werd dat ze het bed moest houden, bruiste ze van de plannen. 'We hebben een heel bijzondere taart nodig die iedereen meteen herkent als de creatie van Café Prinzess,' zei ze tegen haar verraste echtgenoot op een avond toen hij aan haar ziekbed zat. 'En ik heb ook al iets in gedachten wat anderen niet gauw zullen overtreffen.' En toen begon ze hem haar plan uit de doeken te doen.

Tijdens een reisje naar München had het stel een paar jaar eerder een taart geproefd waar Annerl steeds weer aan terug moest denken. Die taart bestond uit verschillende biscuitlaagjes en lagen botercrème, en had de twee voortreffelijk gesmaakt. Vanaf haar ziekbed ontwikkelde ze sa-

men met Stephan een op die taart geïnspireerd recept dat hij overdag steeds weer uitprobeerde. 's Avonds bracht hij Annerl een stukje om te proeven, wat hij net zo lang bleef doen tot ze op een dag eindelijk allebei tevreden waren.

En zo was op een goede dag een taart bedacht die qua opbouw identiek was aan wat ze in München hadden geproefd, maar van smaak totaal anders. Voor die smaak zorgde vooral de toevoeging van de beroemde wienermelange, die je inmiddels overal in de Oostenrijkse hoofdstad in ontelbare varianten vond.

Zes flinterdunne laagjes biscuit worden met een zalige mokkacrème bestreken en gestapeld. De bovenste laag wordt net als de zijkant van de taart nog eens bekleed met een laagje marsepein dat met cacao-poeder lichtbruin wordt gekleurd en qua smaak verfijnd. De creatie wordt dan gegarneerd met koffieboontjes van pure chocolade, amandelen en toefjes slagroom.

De bezoekers van Café Prinzess waren van meet af aan verzot op de nieuwe taart. Maar de triomftocht van haar bedenksel mocht Annerl tot Stephans droefenis niet meer meemaken. In de achtste maand van haar zwangerschap had ze een miskraam en enkele uren later overleed ze als gevolg van niet te stelpen bloedingen.

Na dat verschrikkelijke verlies had Stephan zich verbetener dan ooit op zijn werk gestort. Binnen de kortste keren bezorgde hij Café Prinzess een bekendheid die niet onder hoefde te doen voor die van Demel en van konditorei Gerstner, de tweede hofleverancier. Daarbij speelde de Prinzes-staart, zoals Danzer zijn werk aanvankelijk had genoemd, een niet onaanzienlijke rol. Toch leek er nog iets aan te ontbreken.

De grote ingeving kreeg Stephan Danzer afgelopen jaar toen de enige zoon van keizer Frans Jozef, kroonprins Rudolf, in augustus 1878 zijn twintigste verjaardag vierde. Hij stuurde een Prinzes-staart naar het bureau van de almachtige opperhofmeester met de beleefde vraag of hij de taart ter ere van de troonopvolger voortaan 'Kroonprins Rudolf-taart' mocht noemen.

Dat verzoek werd niet gehonoreerd omdat zoiets niet was te verenigen met de waardigheid van het keizerlijk huis. Maar het lot was Stephan Danzer niettemin gunstig gezind. Vanwege een ongelukje in de hofkeuken waren er voor het feestelijke diner van de keizer, waarvoor ook enkele gasten waren uitgenodigd, uitgerekend op die dag geen desserts. De